

De verbetering van de parlementaire arbeid in België

door Herman VAN IMPE,

Eerste-Attaché bij de Belgische Senaat,

Geassocieerd navorsers bij het Interuniversitair Centrum voor Staatsrecht te Brussel.

★

I

Dagelijks kan men in de Belgische pers heel wat heftige ja zelfs bittere kritiek lezen op onze parlementaire instellingen en haar werkmethodes. Grosso modo kan men, naargelang van de herkomst van deze kritiek, deze indelen in drie categorieën :

1° de kritiek van degenen, die voorstander zijn van meer autoritaire staatsstelsels, omdat zij ten onrechte menen, dat hierdoor meer « orde » in de maatschappij zou heersen, waarbij zij vergeten dat indien anarchie tot dictatuur leidt, dictatuur de opperste vorm van wanorde is of juist een schijnorde is, vermits de harmonische werking en ontwikkeling van de maatschappij in die staatsvorm steeds weer doorkruist en verstoord worden door de subjectieve wil, ja zelfs de gril van een machthebber ;

2° de kritiek van de verstokte aartsconservatieven, die de huidige werking van onze staatsinstellingen beknibbelen omdat zij natuurlijk enigszins afwijkt van die van het verleden : het zijn de eeuwige aanbidders van het verleden ;

3° de kritiek van degenen, die precieze fouten aanwijzen en bekampen.

De eerste twee vormen van kritiek hebben iets gemeens, namelijk zij gaan uit van mensen, die ten slotte niet echt wensen dat het beter zou gaan. De derde vorm van kritiek is de meest positieve ; zij is te wijten of wellicht te danken aan de ruchtbaarheid, die gegeven wordt aan vele feiten en toestanden in verband met het politieke leven in ons land. Die ruchtbaarheid is één van de waarborgen, die de Grondwetgever van 1831 aan de

burgers heeft willen geven : artikel 33 van de Belgische Grondwet schrijft inderdaad voor, dat de vergaderingen van de Kamers openbaar moeten zijn. Deze openbaarheid wordt door artikel 108 uitgebreid tot de vergaderingen van de provinciale raden en van de gemeenteraden en door artikel 96 zelfs tot de terechtzittingen van de rechtbanken. De openbaarheid van de werkzaamheid van de vertegenwoordigende en beraadslagende lichamen op nationaal, gewestelijk en plaatselijk vlak is dus wel een basisprincipe van ons staatsrecht (1).

Voegen wij hier nog aan toe, dat deze openbaarheid, wat de werking van het parlement betreft, ook in de werkelijkheid tot haar recht komt door de officiële publikatie van de beknopte verslagen en de parlementaire handelingen over de openbare vergaderingen van beide Kamers en van de parlementaire stukken, die het uitgangspunt vormen van de besprekingen in Kamer en Senaat (wetsontwerpen, wetsvoorstellen, begrotingen, die wel naar de vorm maar niet naar de inhoud wetten zijn, verslagen, amendementen, subamendementen). Daar deze documenten ter beschikking van het publiek staan, kan elke burger (of elke kiezer) er kennis van nemen, of nog elke groep burgers (verenigingen van de meest uiteenlopende aard : filmclubs, sportverenigingen, cultuurkringen, geleerde genootschappen, vakbonden, belangengroeperingen, godsdienstige verenigingen). Vermelden we ook nog in verband met de mededeling aan het publiek zowel van de feiten in verband met de werking van de parlementaire instellingen als van

(1) In de drie gevallen zijn er beperkingen gesteld, die echter geen afbreuk doen aan het principe der openbaarheid.

de kritiek erop, dat artikel 18 van de Belgische Grondwet in de vrijheid van drukpers voorziet. Vermits de persmensen de gelegenheid krijgen vrij de Kamervergaderingen bij te wonen, vindt dit grondwetsartikel een werkelijke toepassing ter zake.

De openbaarheid of ruchtbaarheid, die gegeven wordt aan vrijwel alles wat verband houdt met de parlementaire bedrijvigheid, stelt deze laatste reeds bloot aan een (ten dele) gegronde kritiek. Niets is volmaakt : derhalve is de openbaarheid van de werking van om het even welke instelling ook de openbaarheid van haar gebreken of tekortkomingen. Wij denken in dit verband ook aan wrijvingen, personentwisten met of zonder algemene strekking als achtergrond, enz., die in om het even welk staatsstelsel voorkomen, maar in België in het volle daglicht komen te staan ten gevolge van de persvrijheid.

Ten slotte moeten wij even wijzen op de rol van de oppositie met betrekking tot de kritiek, die door het publiek tegen de parlementaire instellingen of althans tegen sommige aspecten ervan wordt uitgebracht. Hierbij moeten wij een onderscheid maken tussen de verschillende staatkundige partijen, die tot de oppositie behoren.

Naar het voorbeeld van de Franse jurist en politoloog professor Georges Burdeau van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Parijs, onderscheiden wij de « klassieke » oppositie, dit is de regeringspartij, die voorlopig niet mederegeert, en de « ideologische » oppositie, die om principiële redenen uit de parlementaire meerderheid en derhalve uit de regering wordt geweerd (2). Sinds het einde van de jongste oorlog, zegge sinds 1947, bestaan er in België slechts drie regeringspartijen (de Christelijke Volkspartij, de Belgische Socialistische Partij en de Partij voor Vrijheid en Vooruitgang), met andere woorden politieke partijen die om de beurt regeren of controleren. Hun kritiek op het staatsgezag loopt in feite niet over de vorm van dit gezag, alleen over de wijze waarop dit wordt uitgeoefend door beide andere partijen. De kritiek van de andere staatkundige partijen is meer principieel : zij wensen grondige veranderingen in het staatsbestel door politieke structuurveranderingen (Vlaamse Volksunie) of in de maatschappelijke ordening, meer bepaald op economisch vlak (Belgische Communistische Partij).

Voor het publiek werkt de kritiek uitgebracht door beide minderheden vaak verwarrend : de « klassieke » oppositiepartij kritiseert de concrete regering en de concrete werking van het parlement : de fouten, die zij berispt, kunnen verholpen worden door veranderingen in het politiek personeel. Trouwens dit is precies het doel van de klassieke oppositie : het kiezerskorps ervan overtuigen andere mensen naar hetzelfde parlement te sturen. Maar hoe licht wordt dit niet anders begrepen, bijvoorbeeld door een ontevreden belastingplichtige of een andere misnoegde burger ! De kritiek op de persoon van de bewindslieden wordt licht opgevat als een kritiek op de bewindsvorm. Dit is ongetwijfeld niet het doel, dat nagestreefd wordt door de klassieke oppositiepartij, maar ongeacht welke regeringspartij in de oppositie is, zij verstrekt argumenten vooral aan de hoger sub 1° vermelde personen.

Kortom, een tweeledig staatsstelsel waarvan de polen meerderheid en oppositie zijn, verschaft aan zijn tegenstanders wapens : reden te meer om de gezonde kritiek te ondervangen door de dagelijkse werking van de staatsinrichting te verbeteren.

II

De verbeteringen, die wij hieronder zullen voorstellen, strekken er alle toe de feitelijke werking van de parlementaire instelling vlotter te maken, de feitelijke werking dit is de huidige, zonder de minste poging om ze in andere banen te leiden en dus ook niet in haar vroegere banen, door bijvoorbeeld, zoals soms wordt voorgesteld, aan de Wetgevende Kamers hun vroegere zelfstandigheid weer te geven en de rol van de regering in te dijen. Wij zullen in deze bijdrage uitgaan van de huidige werkelijkheid en onze suggesties zullen derhalve van overwegend technische aard zijn.

Het is dan ook noodzakelijk na te gaan welke thans de rol is van het Parlement in onze staatsinrichting : eerst en vooral, zoals oud-minister professor dr. W.J. Ganshof van der Meersch het uitdrukt, heeft het parlement tot taak als de meest rechtstreekse tolk van de wil van de bevolking of althans van de wil van de meerderheid

(2) Georges BURDEAU : *La démocratie. Essai synthétique*. Brussel-Neuchâtel, 1956, pagina 96.

van de bevolking (3) de regering de mogelijkheid te geven haar bewindstaak uit te voeren, wij zouden haast zeggen haar de investituur te verlenen. Nadat de meerderheidsfracties de regering in het zadel hebben geholpen, moeten zij haar verder blijven steunen en volgen tijdens de ganse wetgevingsperiode tot bij de volgende algemene parlementsverkiezingen, door principieel de regeringsontwerpen (begrotingen, wetten, amendementen) goed te keuren volgens een door de regering bepaald tijdsschema. Deze principiële positieve houding vanwege de parlementaire meerderheid of juist de regeringsmeerderheid tegenover alles wat de bewindsploeg doet, sluit geenszins een dosis waakzaamheid uit en aldus wordt een permanente controle op de ministers uitgeoefend door hun eigen meerderheid. Dit gebeurt vooral in de besloten vergaderingen van de Kamer- en Senaatsfracties. Deze controle is ruim en slaat zowel op de inhoud van de regeringsontwerpen op wetgevingsgebied als bijvoorbeeld op de benoemingen die afhangen van de uitvoerende macht. Deze controletaak wordt noodzakelijkerwijze waargenomen door de meerderheid, daar de minderheid (of minderheden) machteloos zijn.

Daar juist ligt de derde taak van het parlement, de minderheid in het land een gelegenheid geven om aan het woord te komen en kritiek uit te brengen op de regeringsploeg. Deze kritiek heeft meestal geen gevolg, althans niet op korte termijn, vermits zij uitgaat van parlementsleden of parlementsfracties die het bestaan van de regering niet in het gedrang kunnen brengen zolang de meerderheid haar regering trouw blijft. Toch zullen de partijen die samen de politieke meerderheid in het land hebben gevormd om dit te besturen, vaak rekening houden met de uitgebrachte opmerkingen (of aanvallen!) met het oog op de toekomstige parlementsverkiezingen — of zelfs op de volgende gemeenteraadsverkiezingen, daar het dezelfde personen en dezelfde partijen zijn die in beide een rol spelen.

De voorstellen tot verbeteringen zullen dus, zoals hoger gezegd, gebeuren in het raam van deze drievoudige taak, die in ons land waargenomen wordt door de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat (4) : aanduiding van en steun aan de regering door de meerderheidspartijen, controle van de regering door de meerderheidspartijen, kritiek door de regeringsoppositie (of

klassieke minderheid) en door de ideologische oppositie.

Wij zullen dus geenszins streven naar een beknotting van de macht van het parlement, dat thans als concrete vertegenwoordiger van de ganse bevolking (zes miljoen kiezers op negen miljoen mensen) veelal almachtig in de praktijk kan optreden ondanks de door de grondwetgever gestelde perken (5). Eerder zullen wij voorstellen, dat de beraadslagende lichamen door regelmatiger en rationeler te werken zouden vermijden, dat op het einde van het zittingsjaar en vooral van de wetgevingsperiode de meerderheid tegenover de taak zou worden geplaatst tientallen wetsontwerpen overhaastig te moeten goedkeuren, waarbij dan sommige niet goedgestemd worden eenvoudigweg om materieel-technische redenen (zoals het feit dat de drukkerij niet kan « volgen » bij het afleveren van de voor de stemmingen nodige documenten).

Men zal in de navolgende bladzijden kunnen constateren, dat vrijwel al onze bemerkingsbetrekking hebben op de activiteit van de parlementaire commissies : dit is normaal vermits dit de eigenlijke werkorganen van beide Wetgevende Kamers zijn. Anderzijds hebben wij als uitgangspunt van onze redeneringen de wetgevingsperiode 1961-1965 genomen. Wij menen niet, dat de politieke ontwikkeling sinds de jongste verkiezingen van die aard is dat onze voorstellen aan waarde erdoor hebben ingeboet.

III

Hoger wezen wij erop, dat de parlementaire commissie de eigenlijke werkorganen van de nationale vertegenwoordigende vergaderingen zijn. Derhalve is het wenselijk :

- 1° dat hun aantal leden niet te groot zou zijn ;
- 2° dat elk parlements lid zich speciaal zou kunnen wijden aan zijn taak van commissaris in een van de permanente commissies (6).

(3) W.J. GANSHOF van der MEERSCH: *De Influence de la Constitution dans la vie politique et sociale en Belgique*. Brussel, 1954, pagina 14.

(4) Robert SENELLE: *Preadvies omtrent parlement en regering*, Zwolle, 1962, pagina's 8 en 13.

(5) André MAST: *Les pays du Benelux*, 1960, pagina 175.

(6) De vaste commissies beantwoorden in bevoegdheid en benaming aan de ministeriële departementen (artikel 12 van het Kamerreglement).

Nu is de toestand in de praktijk als volgt : in de Kamer van Volksvertegenwoordigers bestaan er 16 vaste commissies van 23 leden, één commissie voor de Europese zaken (23 leden) en drie bijzondere commissies van respectievelijk 11, 9 en 11 leden, zegge in totaal 422 mandaten van commissaris. Deze moeten waargenomen worden door 212 volksvertegenwoordigers. Nu werden de zgn. onafhankelijke kamerleden (drie) alsmede de leden van de ideologische oppositie (tien) uit de commissies geweerd. Dertien kamerleden maakten deel uit van de regeringsploeg en namen slechts deel aan de werkzaamheden van de commissies in hun hoedanigheid van minister. De 422 mandaten moesten dus worden waargenomen door 186 volksvertegenwoordigers, zegge circa 2,3 mandaten voor elke volksvertegenwoordiger. Elke volksvertegenwoordiger zou dus gemiddeld zich moeten toeleggen op twee of drie bevoegdheidssferen. Dit is ongetwijfeld te veel. Daarbij komt nog, dat er in de commissies nog plaatsvervangende leden zijn ; het aantal mandaten van plaatsvervangend commissaris bedraagt iets meer dan 50 % van het aantal mandaten van vast commissielid, zodat elk kamerlid ook nog een of twee mandaten van plaatsvervanger zou hebben moeten uitoefenen. Ten slotte eisen de afvaardigingen naar de internationale vertegenwoordigende vergaderingen (meer bepaald naar de raadgevende vergadering van de Raad van Europa, naar de vergadering van de West-Europese Unie, naar het Europees parlement en naar de Raadgevende interparlementaire Beneluxraad) ook een aantal uren van de tijd van de volksvertegenwoordiger en wij hebben dan nog niet gesproken over de voltallige vergaderingen van de Kamer, de fractievergaderingen, enz.

In de Senaat staan de zaken niet zo erg verschillend : er zijn 15 vaste commissies van 22 leden, 3 bijzondere commissies van 22 leden, een bijzondere commissie van 20 leden en één van tien, zegge in totaal 426 mandaten van commissaris. Er bestaan geen plaatsvervangende commissieleden. De Hoge Vergadering telde 176 leden. Namen echter geen deel aan het commissiewerk : de senator van rechtwege (de Prins van Luik), de senatoren die lid waren van de regering (zeven), de senatoren van de ideologische oppositie (drie), zegge 11 leden. Dus moesten de 426 mandaten van commissaris uitgeoefend worden door 165 senatoren, zegge één senator voor circa 2,6 mandaten.

Hier ook moeten wij gewag maken van de afvaardigingen naar internationale beraadslagende vergaderingen, de bijeenkomsten van de fracties, de openbare vergaderingen, enz. Ten slotte hebben wij nog niets gezegd van de tijdelijke bijzondere commissie, die belast werd met de behandeling van de ontwerpen en voorstellen in verband met de herziening van de Grondwet (27 leden in de Kamercommissie en 21 leden in de Senaatcommissie).

Een beperking van het aantal leden van de vaste en bijzondere commissies zou deze in staat stellen op te treden als werkelijke werkgroepen, die zouden bestaan uit leden voor wie het commissiewerk de hoofdtaak van hun parlementair mandaat zou zijn. Bovendien zou de behandeling in de commissies hierdoor sneller vooruitgaan, want wij mogen niet vergeten dat het aanslepen van de parlementaire bespreking door de pers en door het publiek vaak slecht wordt opgenomen.

Een tweede voorstel heeft betrekking op de conferentie van voorzitters, die in de Kamer van Volksvertegenwoordigers reeds bestaat maar nog niet in de Senaat (7). Zij bestaat uit de voorzitter en de ondervoorzitters van de Kamer, de gewezen voorzitters van de Kamer plus de voorzitter en een lid van iedere politieke fractie. De voorzitters van de vaste commissies en van de bijzondere commissies kunnen (dus moeten niet) worden gehoord. Deze conferentie regelt, in overleg met de regering, de werkzaamheden van de Kamer. Deze regeling moet door de Kamer nog worden goedgekeurd, maar normaliter zal deze goedkeuring automatisch gebeuren gelet op de vertegenwoordigende wijze waarop de conferentie is samengesteld. Wij menen, dat het wenselijk zou zijn deze conferentie aan te vullen met de commissievoorzitters, waardoor dezen dan beter de commissiearbeid zouden kunnen afstemmen op de noodwendigheden en mogelijkheden van de plenaire vergaderingen. Anderzijds vragen wij ons af, waarom iedere fractie door twee personen moet worden vertegenwoordigd. Normaal schijnt ons één spreekbuis per fractie voldoende.

In de Senaat zou het wenselijk zijn een gelijkaardige conferentie op te richten (8). Deze zou

(7) Artikels 22 en 23 van het Kamerreglement.

(8) De in de Senaat bestaande commissie voor de parlementaire arbeid blijkt niet aan haar benaming te beantwoorden.

dan de werkzaamheid zowel in de commissies als in de voltallige vergadering kunnen « plannen », wat de regelmatigheid en derhalve ook de snelheid zou ten goede komen.

Een woordje nu over de verslagen van de commissies, meer bepaald over hun lengte. Sommige verslagen tellen circa honderd bladzijden en dit over één enkel der 22 begrotingen (9). Geen parlementslid of ook niet het belangstellende publiek is in staat dit te lezen. Een bondiger verslag zou meer kans hebben werkelijk te worden bekeken en door de algemene of door de gespecialiseerde pers te worden aangehaald en besproken. Anderzijds dient aangestipt, dat de verslaggever benevens een analyse van de beraadslagingen van de commissie, gemotiveerde conclusies bevatten die strekken hetzij tot aanneming van het ontwerp of het voorstel van wet, hetzij tot niet-aanneming ervan, hetzij nog tot aanneming van de amendementen, waarvan zij de tekst opgeven (10). Zij vertolken dus uiteraard het standpunt van de meerderheid, des te meer daar vele verslagen — niet allemaal — geheel of gedeeltelijk opgesteld worden door de ambtenaren van het departement of van het kabinet van de ter zake bevoegde minister. De minderheid, dit is de regeringsoppositie, zou normaal bij dit verslag telkens een (bondige) minderheidsnota moeten voegen als bijlage van het verslag. Vermits wij een tweeledig staatsbestel (meerderheid en oppositie) in ons land kennen, schijnt het ons noodzakelijk dat het publiek de beide standpunten zou kunnen kennen over elk beleidsprobleem : de oplossing die voorgedragen is door de regeringsmeerderheid en de vervangingsoplossing, die door de oppositie is voorgesteld.

Onze vierde bemerking heeft betrekking op enkele uitstekende bepalingen van de respectieve reglementen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en van de Senaat, die echter maar al te weinig worden nagekomen.

Zo zegt artikel 17 van het Kamerreglement dat de commissieverslagen over de wetsontwerpen en -voorstellen gedrukt en rondgedeeld moeten worden ten minste drie dagen vóór de algemene bespreking in de openbare vergadering, tenzij de Kamer zich voor de spoedbehandeling heeft uitgesproken (11). Wat de Senaat betreft, artikel 56 van het reglement bepaalt dat de verslagen in dier voege gedrukt en rondgedeeld worden, dat de

senatoren ze uiterlijk twee dagen vóór de algemene bespreking ontvangen (12).

In feite wordt van deze regels zodanig dikwijls afgeweken, dat bijna gezegd kan worden, dat zij in onbruik zijn geraakt. Zo is het herhaaldelijk gebeurd, dat de parlementsliden een verslag ontvingen enkele minuten vóór de aanvang van de bespreking van het wetsontwerp waarover het verslag liep. Dit is te betreuren, want het betrokken kamerlid (of de betrokken senator) heeft dan geen tijd meer om van het verslag kennis te nemen ; zijn recht om amendementen in te dienen verschrompelt vermits hij de keuze heeft tussen het indienen van overhaastig opgestelde amendementen of het helemaal niet indienen van amendementen. Ook de publieke opinie heeft geen kennis van wat er omgaat en de bij de zaak betrokken bevolkingsgroepen kunnen hun standpunt niet laten kennen en verdedigen.

Ter zake zou het dus volstaan de besproken reglementsartikelen weer werkelijk toe te passen. Twee of drie dagen schijnt ons echter nog een te korte termijn. Een volle week zou het meest aangewezen zijn. Wij begrijpen best, dat afwijkingen mogelijk moeten kunnen zijn in spoedeisende gevallen, maar zij moeten uitzonderingen blijven, opdat de regel niet ontkracht wordt. Telkens zou de voorzitter van de Kamer of van de Senaat dan een plechtige verklaring moeten afleggen om de redenen toe te lichten waarom de spoedprocedure wordt gevolgd.

Ons laatste voorstel strekt ertoe de nadelen van het Belgische tweekamerstelsel enigszins te onderwerpen, namelijk door de behandeling van bepaalde meer technische wetsontwerpen aan gemengde commissies van volksvertegenwoordigers en senatoren toe te vertrouwen. Ter zake is er reeds een precedent : de zgn. gerechtelijke hervorming (13). Van deze procedure zou o.i. een

wellicht omdat de fracties als zodanig er niet in vertegenwoordigd zijn.

(9) Wij willen geen voorbeeld geven (al kunnen er gemakkelijk verschillende worden weergevonden) om geen blaam toe te dienen aan de te ijverige verslaggever.

(10) Artikel 17 van het Kamerreglement en artikel 56 van het Senaatsreglement.

(11) Door artikels 66 (in verband met de behandeling van de begrotingsontwerpen) en 57 (betreffende zaken die zonder verslag worden afgedaan) wordt er in uitzonderingen voorzien.

(12) Ook hier zijn er uitzonderingen (artikel 59 van het reglement).

(13) Ontwerp van wet houdende het gerechtelijk Wetboek.

veel ruimer gebruik moeten worden gemaakt, namelijk voor alle wetsontwerpen waarover geen partijpolitieke twisten lopen. Wij denken in dit verband onder meer ook aan de wetsontwerpen tot goedkeuring van internationale verdragen.

IV

De bovenstaande voorstellen kunnen wij als volgt in enkele woorden samenvatten :

1° de parlementaire commissies tot waarachtige werkorganen omvormen door het ledenaantal te beperken, wat specialisatie mogelijk maakt ;

2° een planning laten doorvoeren van de parlementaire arbeid door een conferentie van voorzitters ;

3° de verslagen inkorten en aanvullen met minderheidsnota's ;

4° een vaste termijn bepalen en naleven tussen het onderzoek in de bevoegde commissie en in de voltallige vergadering ;

5° behandeling in gemengde Kamer- en Senaatscommissies van de technische ontwerpen.

De voorstellen sub 1°, 2° en 5° zullen de duur van de parlementaire behandeling der wetsontwerpen aanzienlijk verkorten, wat tegemoet komt aan de wensen van elke regering, ongeacht haar samenstelling, zonder de controlemacht van haar meerderheid in het parlement ook maar enigszins te beknotten. Het voorstel sub 3° verruimt het kritiekrecht van de regeringsoppositie zonder de macht van de meerderheid in het gedrang te brengen.

Wij wensen wat nader in te gaan op ons voorstel sub 4° : dit zou de procedure enigszins verlengen, doch wij menen dat dit ruimschoots wordt goedge maakt door de tijdsbesparing, die tot stand zou komen dank zij de doorvoering van onze andere voorstellen.

In het begin van deze bijdrage hebben wij betoogd, dat de openbaarheid een grondbeginsel is van ons staatsbestel : het spreekt dan ook van zelf dat deze openbaarheid gevaar loopt haar vruchtbaarheid te verliezen, indien de tijdsspanne tussen de publicatie van het verslag over een belangrijk wetsontwerp en de behandeling en goedkeuring ervan te kort is.

Door de ruime verspreiding van de parlementaire documenten (ongeacht of het de wetsontwerpen zijn dan wel de commissieverslagen) zou de ganse bevolking betrokken kunnen worden bij het opstellen van de nieuwe wetteksten, wat een verdere democratisering van onze maatschappij mogelijk maakt. Wij wezen er reeds op, dat heden ten dage dank zij het algemeen kiesrecht de parlementsleden op minder abstracte wijze dan in de negentiende eeuw 's lands bevolking vertegenwoordigen. Dit moet o.i. parallel lopen met een ontvoogding van het publiek door een betere politieke voorlichting en in de mate van het mogelijke met een deelneming van de bevolking aan 's lands bestuur.

Een tweede verschil met verleden eeuw is het feit, dat de bevolking beter en veelzijdiger georganiseerd is : de staatkundige partijen, die honderd jaar geleden nauwelijks meer waren dan plaatselijke of gewestelijke kiesverenigingen, zijn thans op nationaal niveau ingerichte machten met eigen studiebureaus, structuren, persorganen, enz. Terwijl vroeger als « pressure groups » alleen de kerkgemeenschappen (en dan in ons land slechts één enkele, namelijk de Rooms-Katholieke kerk) een rol konden spelen, bestaan er thans talloze verenigingen op een andere dan een politieke of levensbeschouwelijke basis, zoals belangengroeperingen (houders van koloniale obligaties, grote gezinnen), sociale groepen (vakbonden der arbeiders en der werkgevers, middenstandsorganisaties, landbouwersverenigingen), cultuurkringen van alle aard. Kunnen eveneens als drukkingsgroepen worden aangemerkt de gezamenlijk optredende bekleeders van officiële betrekkingen of mandaten, zoals het professorenkorps van een universiteit, de gezamenlijke leden van een of andere akademie, een eenstemmig stadsbestuur, enz. Nu weten wij, dat vele wetsvoorstellen, die door senatoren of kamerleden worden ingediend, of amendementen, die door dezelfde worden voorgedragen, in feite uitgaan en zelfs opgesteld worden door deze « pressure groups ». Opdat de drukkingsgroepen hun rol zouden kunnen spelen, moet hun de nodige tijd tijdens de parlementaire behandeling van de voor hen van belang zijnde wetsontwerpen worden gelaten, om deze te bestuderen en amendementen op te stellen, die ondertekend zullen worden door parlementsleden, waarmee zij bestendig in betrekking zijn of contact kunnen opnemen. Het is inder-

daad beter, dat deze verenigingen en groeperingen, vermits zij in de werkelijkheid toch bestaan, hun taak in het raam van de bestaande grondwettelijke instellingen zouden kunnen vervullen waardoor de bevolking beter in het staatsbestel wordt geïntegreerd (14).

Het parlement is inderdaad wezenlijk een vertegenwoordigend lichaam : de technische suggestie (ruimere en tijdige verspreiding van de parlementaire stukken) die wij hier maken, zal ertoe bijdragen de kloof tussen staat en maatschappij of meer concreet tussen de bevolking en de parlementaire instelling te overbruggen. De bevolking (vooral de bevolking die actief optreedt in de maatschappij) zal aldus in de parlamentsleden beter haar vertegenwoordigers erkennen, wat ongetwijfeld ten goede zal komen én aan onze grondwettelijke instellingen én aan de belangen (ja zelfs het geluk) van de bevolking.

V

Vooraleer te eindigen wensen wij een allerlaatste suggestie te maken, maar dan alleen wat de Senaat betreft. Wij wensen daarbij nog even terug te komen op het reeds tweemaal aangevoerde probleem van de openbaarheid.

De politieke fracties (15), die zo een grote rol spelen in het parlementair leven van dit land, zowel op functioneel-organisatorisch vlak als op dat van de politieke beslissingen, worden door het reglement van de Kamer van Volksvertegenwoordigers *wel* en door het Senaatsreglement *niet* erkend. Hun officiële erkenning is wenselijk, ja zelfs noodzakelijk opdat hun bedrijvigheid niet langer in een mistig waas van geheimzinnigheid zou omhuld blijven. De enige informatie, die het publiek over hun werking, houding en beslissing bekommt, is niet alleen uiterst onvolledig maar

vooral meer dan eens onjuist en in ieder geval oncontroleerbaar. Hun institutionalisering zou hen betrekken bij de toepassing van artikel 33 van de Belgische grondwet, dat de openbaarheid van de werking van de parlementaire instelling verzekert.

*
**

Hierbij zijn wij dan gekomen op het einde van deze bijdrage ; de erin vervatte voorstellen strekken er alle toe de parlementaire instelling technisch beter aan te passen aan de vereisten van ons huidig staatkundig leven inzake de uitoefening van het opperste gezag en de leiding van de staatszaken door de meerderheid, de uitoefening van het recht van kritiek door de oppositie(s) en het betrekken van de bevolking bij de dagelijkse werking van onze grondwettelijke instellingen.

LITERATUUROPGAVE

André Bruyneel : Aspects nouveaux de l'examen des budgets par les Chambres législatives (in *Res Publica*, bundel VII, 1), Brussel, 1965.

Georges Burdeau : La démocratie. Essai synthétique. Brussel, Neuchâtel, 1956.

Maurice Duverger : Introduction à la politique, Parijs, 1964.

W.J. Ganshof van der Meersch : De l'influence de la Constitution dans la vie politique et sociale en Belgique, Brussel, 1954.

W.J. Ganshof van der Meersch : Pouvoir de fait et règle de droit dans le fonctionnement des institutions politiques, Brussel, 1957.

André Mast : Les pays du Benelux, Parijs, 1960.

Robert Senelle : Preadvies omtrent parlement en regering. Zwolle, 1962.

(14) Maurice DUVERGER : *Introduction à la politique*. Parijs, 1964, pagina's 20 tot 23, 274 en 275.

(15) W.J. GANSHOF van der MEERSCH : *Pouvoir de fait et règle de droit dans le fonctionnement des institutions politiques*, Brussel, 1957, pagina's 45 tot 53.

